

Monipuolinen kirja japanilaisesta musiikista

Lasse Lehtonen: *Japanilainen musiikki. Taiko-rumpujen kumnasta j-poppiin*. Gaudeamus 2019.

Lasse Lehtonen on koontanut laajan kokonaisuuden japanilaisesta musiikista kautta aikojen. Haaste on ollut valtava, mutta lopputulos on muhkea tietopaketti esihistoriasta nykyisyyteen. Luki-ajan iloksi kustantamon verkkosivuilla on kuunneltavia (ja katseltavia) esimerkkejä erityisesti kirjan

ensimmäiseen osaan liittyvistä perinteisistä japanilaisista musiikkiesityksistä.

Kirja jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa Lehtonen käsittelee japanilaisen musiikin varhaisvaiheita vuoteen 1868 saakka. Toinen osa käsittelee vuosia 1868–1989 ja kolmas siitä eteenpäin nykyaikaan.

Lehtonen on lähtenyt liikkeelle ajatuksesta, että musiikki syntyy täyttämään tiettyjä tarpeita yhteiskunnassa ja että musiikin muutokset kulkevat käsi kädessä yhteiskunnan muutosten kanssa. Teos antaa siten käsityksen myös japanilaisen yhteiskunnan vaiheista ja muutoksista.

Muinaisuudesta nykyaikaan

Musiikin historia ulottuu kaukaiseen menneisyyteen. Japanissa musiikki on liittynyt uskonnollisiin seremonioihin ja hienostuneisiin hovitapoihin mutta myös tavallisen kansan arkielämään ja hillepeään huvitteluun. Osa vanhasta musiikista on säilynyt nykyaikaan, mutta monenlaista musiikkia on myös hävinnyt kokonaan.

Japanilaiseen musiikkiin on liittynyt monia länsimaisesta poikkeavia piirteitä. Esimerkiksi nuottikirjoitus on ollut soitinkohdasta ja eri koulukunnilla on ollut erilaisia nuottikirjoituksia, joten yhtenäistä japanilaista nuottikirjoitusta ei ole olemassa. Tavallisesti nuottikirjoituksessa ei ole merkitty nuotteja, vaan esimerkiksi puhaltimissa sormitus. Länsimaissa tärkeän sävelkorkeuden lisäksi tärkeitä ovat sointiväri sekä soitettaessa syntyvä häly ja hiljaiset hetket, joilla on omat merkityksensä.

Vanhempi musiikki on ollut miesten musiikkia siinä mielessä, että julkisen musiikin esittäjiksi kelpasivat pääosin miehet. Naisen esittäjä musiikki liittyi usein prostituutioon tai kerjäämiseen.

Vuosi 1868 on Meiji-uudistuksen vuosi, jolloin Japanissa tapahtui paljon. Ylin valta palautettiin keisarille ja feodaalijärjestelmä lakkautettiin. Maassa alkoi nopea modernisaatioprosessi, jonka

myötä maahan tuli runsaasti länsimaisia vaikutteita, jotka luonnollisesti vaikuttivat myös musiikkiin.

Uudistusinnossa haluttiin päästä eroon vanhasta, joten myös perinteisiä musiikinmuotoja työnnettiin syrjään ja otettiin käyttöön länsimaisia sävelmiä. Toisaalta myös vanhat muodot pitivät pintansa, jotkut jopa vahvistuen, jotkut uudistuen. Jotkut japanilaismuusikot, kuten Kōsaku Yamadan, opiskelivat länsimaissa. Aivan uusi populaarimusiikin perinne syntyi 1910-luvulla. Siihen kuuluivat levytuotanto, tiedostettu tekijyys ja tähtikultti sekä länsimaiset vaikutteet yhdistyneinä perinteisiin.

Toisen maailmansodan aikana varsinkin viihdemusiikkia sensuroitiin ja valvottiin tarkasti. Viranomaiset suosivat reipasta marssimusiikkia, jonka sanoituksessa haluttiin vuodattaa vihollisverta ennen kunniakasta kuolemaa. Sodan jälkeen musiikissa haluttiin nähdä kansakunnan nousu ja toisaalta myös Japanin kansainvälinen nousu. Ennen pitkää myös Japanissa nähtiin Beatlesit ja televisio musiikkiohjelmineen löysi tiensä joka talouteen.

Kirjan viimeinen osa on hiukan muita laajempi ja käsittelee japanilaista nykymusiikkia vuodesta 1989 lähtien. Tähänkin osaan mahtuu paljon monenlaista. Lehtonen tarkastelee Suomessakin erittäin suosittua j-popin ja j-rockin syntyvaiheita, kehitystä, musiikintekijöitä ja esittäjiä sekä japanilaisen idoli- ja fanikulttuurin piirteitä. Myös kuvitteelliset idolit, kuten Hatsune Miku, sekä toisaalta karaokeharrastus saavat oman osansa.

Japanilaiseen musiikkimaailmaan kuuluu myös pelien sekä animen ja muiden elokuvien musiikki. Lehtonen nostaa esille muun muassa Suomessakin suosittujen *Dragon Quest* ja *Final Fantasy* -pelien musiikkimaailmat ja musiikin tekijät. Kirjan jokaisessa osassa Lehtonen esittelee perusteellisesti monia nykyisiä ja jo edesmenneitä japanilaisia musiikintekijöitä ja esittäjiä. Kirjan vii-

meiset viisikymmentä sivua ennen loppusanoja sisältävät Lehtosen tekemiä musiikkihenkilöiden haastatteluja, jotka on kirjoitettu kiinnostavaan artikkelimuotoon.

Japanilainen musiikki on monipuolisuudessaan ja yksityiskohdissaan niin runsas, että sen sisältämää asiaa on mahdollon omaksua yhdeltä istumalta. Kirja onkin mainio lähde-teos, josta löytyy valtavasti tietoa Japanin perinteisistä soittimista, musiikinlajeista ja niiden esittäjistä aina nykypäivän peli- ja elokuvamusiikkien tekijöihin saakka. Kirjan lopun henkilöhakemisto ja asiasanahakemisto lisäävät kirjan käyttökelpoisuutta lähde-teoksena. *Japanilaisen musiikin* lähdeluettelon teoksis-ta suuri osa on japaninkielisiä, eli niiden tiedot olisivat useimmille lukijoille saavuttamattomia ilman tätä kirjaa. Ennen varsinaista lähdeluetteloa on kuitenkin lisälukemisto-osio, jossa on mainittu luovuttain paljon englanninkielisiä teoksia ja joitain suomenkielisiäkin. Lisäksi osiossa on mainittu eri aikakausien suosittuja musiikkikappaleita.

MERJA LEPPÄLAHTI

Kirjoittaja on folkloristi, tietokirjailija, kriitikko ja Japani-fani.